

Globaal of partieel

Eigenlijk is er sprake van een lijdensweg. Na in 1974 en 1975 een aantal uitgangspunten voor de Noord-Zuidbetrekkingen te hebben geformuleerd werd besloten tot een aparte onderhandelingsconferentie om concrete afspraken te maken. Deze Conferentie voor Internationale Economische Samenwerking (CIES) werd in de periode 1975 - 1977 gehouden. Het resultaat was nihil. Vervolgens werd in de VN een nieuw onderhandelingsinstrument geschapen: het Committee of the Whole (COW). Maar ook dat heeft niets opgeleverd. De COW heeft het gehele jaar 1978 besteed aan geruzie over procedures en competenties, heeft in 1979 enkele inhoudsloze bijeenkomsten gehouden en is in 1980 de facto ter ziele gegaan. In aansluiting daarop werden de pogingen gestart om tot een ronde van wereldwijde onderhandelingen te komen waar „Von Wechmar en zijn vrienden” 1) thans mee doende zijn. Oorspronkelijk had het besluit daarover in september 1980 moeten vallen, toen dat niet lukte is Von Wechmars mandaat opgerekt tot 1 januari 1981 en sindsdien is zijn mandaat opnieuw verlengd eigenlijk voor de resterende voorzitterschapsperiode tot september dit jaar.

Intussen gaat de concrete besluitvorming over de Noord-Zuidbetrekkingen elders door. Door de departementen van Economische Zaken en Financiën van de westelijke landen, de EG en het IMF — om enkele voorbeelden te noemen — worden doorlopend beslissingen genomen die de Noord-Zuidbetrekkingen direct of indirect raken. Maar over die besluitvormingsprocessen hangt een grauwsliuier, namelijk het vooruitzicht dat er misschien ooit een wereldwijde onderhandeling tussen Noord en Zuid zal plaatsvinden waarbij men wellicht concessies zal moeten doen. In dat vooruitzicht houdt men zijn kruit zo veel mogelijk droog en beperkt men de besluitvorming tot het absolute minimum. Dat betekent schade voor de Noord-Zuidbetrekkingen.

Eigenlijk is de vraag: moeten wij doorgaan met te streven naar een wereldwijde onderhandeling tussen Noord en Zuid over alle problemen tegelijkertijd of moeten wij sector per sector en vraagstuk per vraagstuk trachten oplossingen te vinden. Voor die laatste mogelijkheid groeit binnen de OECD belangstelling. En zoals voor iedere nieuwe politieke mode is er een naam voor bedacht: de partiële benadering.

Terwijl Von Wechmar en zijn vrienden doorploeteren blijft de kans op een inhoudsvolle „New Round of Global

Negotiations” (NRGN) afnemen en wel om de volgende redenen.

- Een NRGN betekent een onderhandeling over een veelheid van onderwerpen tussen verschillende groepen. Resultaten kunnen alleen worden bereikt op basis van veelhoeksruilen. Dat is onderhandelingstechnisch buitengewoon moeilijk, vooral omdat de belangen zo uiteenlopend van aard zijn.

- De groepen die aan de onderhandelingen deelnemen vallen economisch steeds meer uiteen. Dat geldt vooral voor de groep ontwikkelingslanden, waarbinnen de OPEC-landen en de industrialiserende landen (NIC's) een steeds afwijkender plaats innemen. Per markt lopen hun interesses sterk uiteen en dat maakt eenduidige posities tijdens de onderhandelingen vrijwel uitgesloten.

- In de Noord-Zuidbetrekkingen gaat het steeds meer hard tegen hard. In de situatie van confrontatie die daardoor is ontstaan hebben de arme landen zonder olie en industrie weinig om een vuist te maken. Eigenlijk is een soort politieke rugdekking aan de OPEC voor de hoge olieprijs het enige wat zij kunnen bieden.

- Niets wijst erop dat de OPEC-landen bereid zijn om het olie-wapen in te zetten voor de belangen van de niet-olie-exporterende arme landen.

- Toen voor het eerst aan de mogelijkheid van een NRGN werd gedacht zijn de olielanden akkoord gegaan met plaatsing van het onderwerp energie op de agenda. Echter, inmiddels hebben zij te kennen gegeven niet over prijzen en hoeveelheden te willen spreken. Dat maakt een NRGN voor de importerende landen nauwelijks nastrevenswaard.

- De VS hebben aangekondigd — zijnde het enige belangrijke exportland — voedselaanbod als politiek wapen te willen gaan hanteren. Dat maakt de kans om tot voedselmarktafspraken te komen buitengewoon klein.

- Er is een groeiend besef dat in de strikt monetaire sfeer nog wel iets gedaan kan worden aan de quota en de conditionaliteiten van het IMF, maar de werkelijke oplossing voor de betalingsbalansproblemen van de arme landen gezocht moet worden in lange-termijnoverdrachten. De bereidheid tot zulke overdrachten is echter klein.

- De ontwikkelingslanden streven naar een conferentie gebaseerd op het systeem van „one country, one vote” zoals in de VN gebruikelijk is, terwijl de rijke landen het overleg willen laten plaatsvinden in gespecialiseerde organisaties waarin zij posities hebben die hun economische macht tot uitdrukking brengen.

Terwijl het uitzicht op een NRGN klein is, is tegelijkertijd de kans op partieel overleg gering. En wel om de volgende redenen:

- de olie-importerende ontwikkelingslanden blijven nog steeds hopen op inschakeling van het oliewapen voor hun belangen en durven daarom geen breuk met de OPEC-landen aan;

- de ontwikkelingslanden gaan ervan uit dat eenheid macht geeft. Terwijl daar in de praktijk weinig van is gebleken — althans op economisch terrein — gaan de olie-importerende landen intussen failliet aan de hoge olierekening. M.b.t. de eenheid van de arme landen speelt het westen een onwaarschijnlijk schizofrene rol. Enerzijds zou het de ontwikkelingslanden niet uiteen willen drijven, omdat dat een verdeel- en heerspolitiek zou zijn, maar tegelijkertijd vermindert het de hulp. Door dit laatste is de leuze „blijf bij elkaar, dan kunnen jullie ons beter slaan” van kwadratisch cynisme;

- ten slotte wordt het homogene blokkenmodel overeind gehouden door daarop gebaseerde, dromerige non-plannen.

De pleidooien voor een globale benadering en tegen een partieel beleid staan haaks op de politieke en economische werkelijkheid. De enige manier om dit dilemma te doorbreken is om duidelijkheid over die werkelijkheid te scheppen. Dat zal veel politieke durf aan beide zijden vergen.

1) Zijnde de voorzitter van de huidige zitting van de Algemene Vergadering van de VN plus vertegenwoordigers van de belangrijkste landengroepen.